

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ:

BLUDNÉ DUŠE.

HISTORICKÝ ROMÁN.

XVIII.

Od toho času, co pan direktor navštívil pana faráře, panovaly na Okrouhelské faře poněkud napjatější poměry. Panu faráři zdálo se, že poslední větry s načervenalých tváří odvály úsměv daleko do lesů. Jen někdy, a to ještě jen jako by zákmitem — projevil se mu kolem rtů. Zvláště od pohřbu Adamova se čelo jeho, jinak vždycky jasně jako hvězdnaté nebe, nějak zachmuřilo. A řeč páne farářova byla také důraznější, vážnější; zdálo se, že každé slovo, které hodlá vypustiti rtoma, dříve měří, váží, zkoumá. Ve svém pokojíku sedával nad velkou knihou, z níž čítával rozličná pojednání o moci a o právech knížat pozemských. Na žlutých listech byly smešeny pečlivou rukou a v rozmanitém výběru výroky proslulých právníků, na slovo braných bohoslovců či hlubokomyslných mudrů.

„Tu to máme!“ říkával sám pro sebe, ale rozhorleně a zcela proti svému obyčejí si při tom vždycky fukl prstem pravé ruky na úhledný stolek.

A při večerí vytašil se potom pokaždé se sáhodlouhou latinskou perličkou, při kteréž skladatelé šlo asi více o krásné znějící slovo, o umělou skladbu vět, o libozvučnou zaokrouhlenost než o předmět samý, více o nářek než o jádro...

Pan páter prohodil k takovýmto výkladům lhotejné slovo anebo mlčel úplně.

Pan farář taktéž umkl. Při hovoru udržovala pouze panna Kačenka.

Co napadal sníh, pan páter ze svého pokojíka takměř ani nevyšel. Začínal si opravdu navykati na vyhlášenou zdejší vyhlídku. A když se dost a dost nadíval do černých lesů, sedl si za stolek, vzal pero a psal. Potom se leckdy do těch svých fádek zadíval, četl je jednou — dvakrát, za chvíli vždycky vstal a přikročil k oknu. Ale oko jeho bývalo nějak kalné, zatuhlé, jako oblaka nad borovicemi, jež táhla se k západu od nedohledna. Přibledlým, skorem průsvitným obličejem kmital se úsměv; ale věru slyšel k té vlhkosti ve tmavomodrých očích jeho jako věnce z prvních červených růží na čerstvém hrobě.

Nad farou Okrouhelskou přelétely vánoce rychle, tak jako by o šindelovou dvojitou střechu ani byly nezavádily. Jen u jednoho okna v tichém, prostranném stavení, zdálo se, že se zastavily, na sklo zaťukaly, na chvíliku se do vnitř podívaly, bílé čelo mladého muže políbily, skráně mladého kněze pohládily, něco mu našepťaly... snad vzpomínku z oteckého podkroví, kde v tuhle svatou chvíli klečí matička, sama, samotinká a modlí se za něho k Ježíši novorozenému, jak umí srdce matičino nejvrouceněji a nejupřímněji.

Přinesly mu odtamtud pozdravení. Jak se usmíval, jak se mu bledá průsvitná tvář lehčinkou červení zardívala, jak se mu oko zaskvívalo...

Škoda, že tak rychle letěly!

Mladý kněz se díval otevřeným okénkem do lesů, jako by je chtěl zavolat — ty vzdušné, tajuplné posly radosti vánoční, jako by je chtěl k sobě přitisknouti těsně a na mladou hruď hodně blízounko.

Byl poslední den v roce. Zlatorudé červánky posvítily mu na cestu do hlubokých, bezdenných propastí minulosti. Hlavy černých lesů jen hořely! — umrzlý sníh se leskl jako bílý atlasový šat posetý perlami, a hejna černých ptáků proletovala čistým vzduchem, jako by se už ani dočkati nemohli, až budou starý rok pochovávat. Občas ozvalo se od lesů sborové zakrákání: havrani ladili si hrda k písni pohřební.

Když prý se nový rok pere se starým, všecka čeledě lesní spustí intrády. Kvakot vran, houkání sov, kulichání sýčků, skřehot krkaveců — může-liž si mysliti kdo romantičtější intrádu? Žádný vladař světa tohoto, vjížděl-li ve škeré slávy do města, nemůže honositi se podobnou! A když se k tomu ku všemu ještě lesy hlubokým, temným basem rozhučí, a když větry dávají takt, až se všecko třese v kofenech, až všecko se vrhá v divoký, vířivý rej, může si mysliti kdo pustější maškarády?

A když rána v Podlesí vstává, táže se jeden druhého: „Slyšeli jste u vás?”

„Jak bychom neslyšeli!”

„Já myslel, že nám to střechu odnese.”

Okrouhelský pan páter sedl opět nad archem papíru a psal — bedlivě. Chvillemi nahlédl do obrovské knihy, jež ležela před ním rozevřena na stole. Byla to stará bible z tiskárny někdy Melantrichovy. Pracoval dle všeho novořeční kázání.

Ale když tak ty červánky pláým proudem vnikly do světničky, až jimi papír zarudl a tmavé písmo zdálo se, že přechází v krvavé, odložil pero, vstal, zašel k oknu a podíval se na lesy, nad jejichž hlavami rozvínoval se pomenáhlý růžový, poloprůhledný závoj, jakýž někdy kladou do rakve na tváře mladistvé nevěsty, nebožky.

Vepku na chodbě ozvaly se náhle kroky. Než se pan páter ohlédl, rozevřely se dveře a do pokojíku, a na prahu objevila se štihlá postava mladé dívky. Zdálo se, že se na okamžik zarazila. Sklopila také hluboko hlavu, jako by nemohla snést oslnující paprsky, ozařující bezdenný hrob posledního dne v roce.

„Někdo nemocen? — Půjdu okamžitě!” pravil kněz odstupuje od okna ku skříní pro talár.

„Velebný pane!”

„Okamžitě! — V minutě!”

„Což mne, velebný pane, už neráčíte znáti?”

Na tahe slova upřel pan páter zraky ku dverím. Chvilinku tkvěl jimi na obličejí dívčíné; ale okamžitě se odvrátil. Napadlo ho, že tento obličej arciť již viděl, ale ve snách, už před lety, a potom už nikdy, až zase zde v Okrouhlině opět v dřimotách a v...? Ne, nebyla to ona! Kde by se tu také vzala nyní a samotná! Byla tak nesmělá, když ho tenkrát přivítala. Skorem jen zajeptala.

Panu páteru se zdálo, že vidí před sebou zjev, kterýž přiletěl odněkud s vysoka a přináší mu zvěst, že tam nahoře těší se na příchod jeho jedna dobrá věrná duše... A znovu se obrátil ku dverím. Červánky posledního dne v roce ozářily mladistvou dívku okouzlujícím jasmem. Zdálo se mu, jakoby se jí byl kolem hlavy vytvořil oslnující kruh, jakým štěte-

malířův skráně světic zdobívá. Bělounký obličej, s něhož červený svit večerní záře nedovedl setřítí výraz těžkého utrpení, připamatoval mu obraz, který byl zavěšen na jedné z chodeb v bývalé koleji jezovitské a před nímž často se mimoděk zastavoval, jako by jej táhl k sobě nevysvětlitelným pŕvabem. Obraz tento představoval mladého kněze, bezpochyby že poutníka, jenž v cizí zemi klesl zemdem, vysílen, jarou hlavu o přev si o kámen, kolem něhož tráva spulena zárem slunečním. Jen několik kalně modrých květinek, tak jako by naše čekanky — sklánělo ku bledě tváři jeho své kašísky, jako by litovaly — samotinké v macešské zemi, v otčimském kraji. A nad ním jako by z červánků zapadajícího slunce se byla vynořila, vznášejíc se níž a níže, luzná postava dívčí — poselkyně nebes. Dotýkala se již skorem sněhovými prsty umdlené hlavy jeho; chtěla jej z dřimot probudití a povědětí mu: „Vstaň, sebeř poslední svou sílu, jen chvíli ještě vytrvej a pozdraví tě rodný kraj, na srdce věrně tě dobrá družka přivine...”

„Jsem deera Květova — jsem Světluška! — — —”

„Velebný pane! — Přicházím vás o něco poprositi!”

„Vítám tě, Světluško!”

Panu páteru další slova na jazyku umřela.

„Vy víte, jaké neštěstí nás potkalo!”

„Vím, Světluško, slyšel jsem všecko a litoval jsem — vás! Ale že tak pozdě? — Pojď dál! Sedni si!”

Mladý kněz podával díve židli. Světluška pokročila as o tři kroky lo světnice; ale nesedla si.

„Pro sebe ne — pro tatička, velebný pane!”

Mladý kněz byl opět na rozpacích, jakými slovy by jí měl naříditi služeb svých. Ale dívka jej rozpacitost zbavila okamžitě.

„Vy jste ho znal, vy jste s ním, velebný pane, mluvil!”

„Ovšem jen několikrát; ale to postačilo!”

„A domýšlíte se, že by mohl učiniti něco zlého, že by byl schop...”

Světluška se zamlkla.

„Naučil jsem se ho za ten krátký čas vážiti! — Usedni však přece! Hodně jsi se asi unavila. Je špatná cesta. Za každým krokem to sklouzá!”

„A oni ho v krajském městě zavřeli do hlubokého žaláře. Dávají mu jen vodu a okoralý chléb. Leží na poloshnilé slámě mezi ošklivým hmyzem. A sám Pánbůh ví, co mu učiní. Ani mne k němu nepustili. Já je prosila na koleno pro Krista Ježíše, pro jeho matičku...”

Světluška se na okamžik zajíkla. ale potom sepjala ruce a upřela hluboké oči na kněze. Rty se jí chvěly zimničné a z očí vyprýřtěly se díve velké slzy. Nemohla a nemohla je utlumiti.

„Velebný pane, pro vašeho tatička, pro vaši sestřičku, pro vaši matičku pověřte těm páňům, že zle nemyslil, že zle nečinil; vám to uvěří, s vámi spíš promluví, na vás spíš dájí!”

Mladá dívka spínala bílé ruce křečovitě a vši silou tlumila pláč, jenž hrozil vypuknouti v usedavý nářek. Hluboké oči měla slzami zalité, tváře, jež poslední paprsky líbaly, jen se leskly, jako by samými perlami...

„Velebný pane, pověřte jim to! — Pro vašeho tatička, máte-li ho ještě na živě! Pro vaši sestřičku, jestli jste kdy jakou měl! S vámi spíš promluví, vám spíš uvěří...”

Kněz jako by mimoděk odvrátil hlavu.

„Já se za vás budu věčně věkův modliti, já na vás budu věčně věkův pamatovati!”

Světluška ještě tak stála neda-leko dveří s rukama sepjatýma, s hlubokýma očima zalitýma slzami, upřenýma na něho. Panu páteru zatanul na mysli o bělavého kostela hrob, na němž zelenal se kříž z netfesu, jež tam nasázela ruka hezounké děvčušky, a musil těsně sevřiti rty, aby na tváři jeho nebylo znáti pohnutí.

„Už nemám, Světluško, tatička!” promluvil tiše za chvíli.

„A proto mi snad nevěříte! — Vy jste to nikdy nezkusil! Co už já jen od toho štědrého večera vytrpěla! A matička leží, snad nám umře... Můj Bože! A já tu budu srotkem! Koho budu mít na světe!”

„Nevíš, že jsi se učila ve škole, když všichni opustí člověka, že mu přece zbývá někdo, jenž ho nikdy neopustí? — A tys prý bývala, Světluško, hodnou — nejlepší školačkou! — A což bys to již byla zapomněla? — Já k těm páňům půjdu, já jim řeknu, že otec tvůj je mýrný, poctivý, já za něj budu prositi.”

„A já vám budu za to vděčna lo skonání!”

„A nepomohu-li, Světluško, kroky mé, a budou-li marna slova má?”

„Potom se pustím k samému knížeti pánu, tam daleko do Vídně; vrhnu se před ním na kolena. Snad ho obměkčím, snad ho uprosím! Velebný pane! Nevím ani, co bych učinila, kdyby se tatiček vrátil k nám do našeho statku a s ním zase svatý pokoj... Vy nevíte, jak se nám to žilo pod naší střechou. Tatiček říkával, že si lidé dělají nebe na zemi sami a peklo také sami. My jsme si udělali nebe, a nyní se mi zdá, kdykoliv se na tu naši střechu podívám, že tam sedí smrt a číhá na někoho... Vy mi odpustíte, velebný pane, že jsem se utekla k vám; vždyť tu nemáme nikoho, kdo by nám poradil upřímně, kdo by se nás ujal, jen vás — vás! Ale už se stmívá, červánky blednou, musím k domovu. Matička nemá ani odání, kam jsem odběhla!”

V kaplance na Okrouhlině bylo už úplně šero. Jen obličej matky Boží nad lůžkem pana pátera osvítil se ještě naposled shlašínající září.

Mladý kněz seděl za stolem, oběma rukama opíraje si hlavu, na jejíž skráně usedly těžké, přetěžké myšlenky.

Světluška dlela již tou chvíli u matky, jež seděla na lůžku polozpřímena s okem upřeným na deuru. Už se po ní dvakrátě sháněla. Chvillemi přišlo jí ještě do hlavy, že leží v příkopě s tvářemi do sněhu, že jdou kolem lidé, že ji pamatují, že jí pomáhají na nohy a že jí odnášejí do statku...

„Kde jen běháš pořad, holka! — Ještě abys ty taky... Potom by to u nás divně dopadalo!”

„Byla jsem, matičko, na faře!”

„Můj Bože! — A já myslila, že někde na dvoře!”

„U pana pátera! — Půjde k páňům, bude za tatička prositi.”

Panímáma sepjala na lůžku ruce.

„Aby ho Pánbůh posílil! Aby Pánbůh kroky jeho požeňal!”

Nad Květovic statkem zakmitla se vysoko v poloprůhledných mlhách hvězda naděje a dvěma srdcím se pode zdejší střechou uvolnilo.

„Půjdu k nim; zkusím to. Děj se co děj. Ale ty do Vídně neamíš! — Tam odtud bys se vícekrát ne-

vrátila jako deera Květova, Světluška, a otei svému b... sotva pomohla. A kdybys šla otevřít dveře žalářové, té potom přivítal, jak by koval! Za svobodu otcov... by s tváři tvých pel... a raději nechal řetězy přiti, on by se raději viděl než aby za Světluščin v... svobodu... Poznal jsem kladně, toho rychtáře Ji... tuto perlu našeho lidu... Těšte se, těšte se alespoň na vy dobří, šlechtní lidé duši, když ztratí doufání! idu, když ho opustí nač... třikrát běda národu, když nad životem svým zoufatí... vil po chvíli tichým hlasem dý kněz, jako by viděl usouzené, jak se jí oko na rozjasnilo, a jako by slyšvolně si Světluška u lůžka na oddechla.

Potom si opřel čelo o r... pomněl naprosto na zítřejší; ani nepozoroval, že ve... rá tma a že dívá se mu lo okna třípytivá hvězda nojediná na tmavém nebi, j... sítla novému roku z dal... východních konců na ces Podlesí.

XIX.

Prvními dny měsíce ledna táhly krajským městem dva... péchoty. Hudba hrála vesel... hod, bubny vířily, až uši za... ly, a měščíci měli po několik... výběrnou masopustní zábavu. ik vojska najednou už tudy... prošlo od bitvy u Lovosic, městě zůstaly dva prapory. O... ti byli rozlosováni po celém o... A když tenkrát přitřhlí ně... vojáci, bylo všecko pohama v... ru. Trvalo potom dobrý tý... než se vše zase urovnalo sta... pořádkem.

Za víření vojenských bubnů... čela krajem zvěst: „Podlešá... zdivhli. Vypověděli páňům re... u. Vytloukli dráby z vesnic, džbrojili se kosami, vidlemi, pod... tamí, cepy a ve vesnicích se za... asili. Panské dvorce jsou lecl... prázdny; správce utekl. Pán... ekl a nezbývalo tam ani psa.”

A vojáci se kasali jak bu... Podlešáky proti srsti hladiti, jim jezevčí kůži budou prášit jak je usadí, že se nehnou na let.

Už se ani dočkati nemohli, kd... prokleté Podlesí uvidí. A k... se jim v dalekém západním obz... projevil tmavý pruh lesů, zav... li si a tamboři spustili jednu... zem, aby jim ubývala cest... chleji.

Krajem táhly den ode dne... nější noviny o buřičích.

Panské dvory prý hoří, p... úředníci prý se dusí v plam... Podlešáci loupí, kradou, v... kde koho napadnou. Mají... také flinty a už se chystají d... je.

Vojáci skrípěli zuby, šavími, nemohli jim přijmu... jméno a zaklínali se, že... "pardon" žádnému, kdyby... vlastní bratr.

(Pokračování.)

Nůž lékaře. Jsou doby... zachránění lidského živ... potřebí použití nože lékaře... v devíti případech z deseti... da, pomůže-li se jí patřiv... kem, uzdraví svým vlast... brým způsobem. Miss... Tungwiková z Vang, N. D... krátke byla obětí nože le... jenž jí marně nádor fezal... děkují bohu za Dra. Peti... ko, jež mne vyléčilo.

Není to lék lékárnický... vá se lidem přímo Dr. F... hrney & Sons Co., 112-1... Hoynes ave., Chicago, Ill.